

Udržitelnost, populace a reprodukční etika

Mgr. MUDr. Jan Greguš

Centrum ambulantní gynekologie a primární péče, Brno

Centrum prenatální diagnostiky, Brno

Katedra filosofie, Filosofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

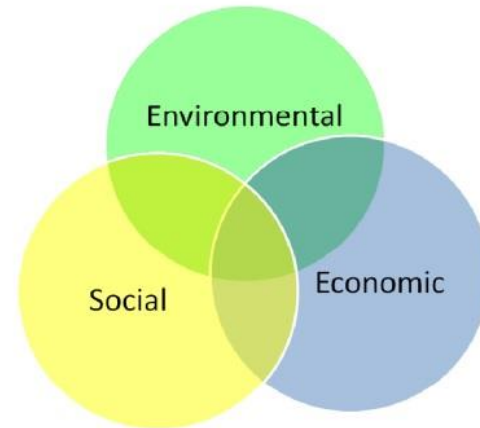
Udržitelnost jako ideál (koncept)

Cíl udržitelnosti

- „vytvoření a udržení podmínek, v nichž budou lidé a příroda existovat ve vzájemné produktivní harmonii, která umožní naplnění sociálních, ekonomických a dalších potřeb generace současné i těch budoucích“ (NEPA 1969)

Princip udržitelnosti

- systémový přístup postavený na třech pilířích

- chrání životní prostředí, podporuje lidské komunity a vede k prosperitě lidské společnosti

Neudržitelnost jako realita

Cíl udržitelnosti = dlouhodobá rovnováha lidstvo – příroda

Lidstvo se udržitelnosti neblíží, právě naopak! Mnoho vědeckých studií, varování...

- *Populační bomba* (1968)
- *Limity růstu* (1972)
- *Varování světových vědců lidstvu* (1992)
- *Varování světových vědců lidstvu 2* (2017)
- *Varování světových vědců o klimatické krizi* (2019), atd.

Hlavní příčiny neudržitelnosti = velikost lidstva (populace) x aktivity (produkce, spotřeba)

Udržitelná populace

Vědecké studie dlouhodobě udržitelné lidské populace, založeny na různých kritériích a předpokladech:

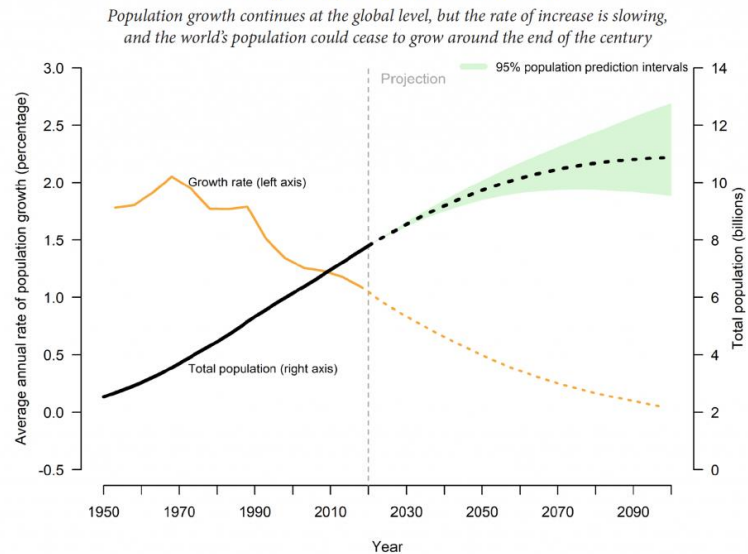
- **1.5 – 2 miliardy** (Daily et al. 1994)
- **3 miliardy** (Pimental et al. 1994)
- **2 miliardy** (Daily et al. 2010)
- **3.1 miliardy** (Lianos and Pseiridis 2016)
- **3 miliardy** (Tucker 2019)
- **0.5 – 5 miliardy** (Dasgupta 2019)

Nutnost více studií, více diskuze, všeobecného souhlasu, nicméně – současné lidstvo je neudržitelné

Neudržitelná populace

- 7.9 miliardy (2022) a růst +80 milionů ročně,
- navzdory zpomalování populačního růstu a poklesu porodnosti růst i nadále:
- 8 miliard (2023) ... 8.5 miliardy (2030) ... 9.7 miliardy (2050) ... 10.9 miliardy (2100) (UN 2019)

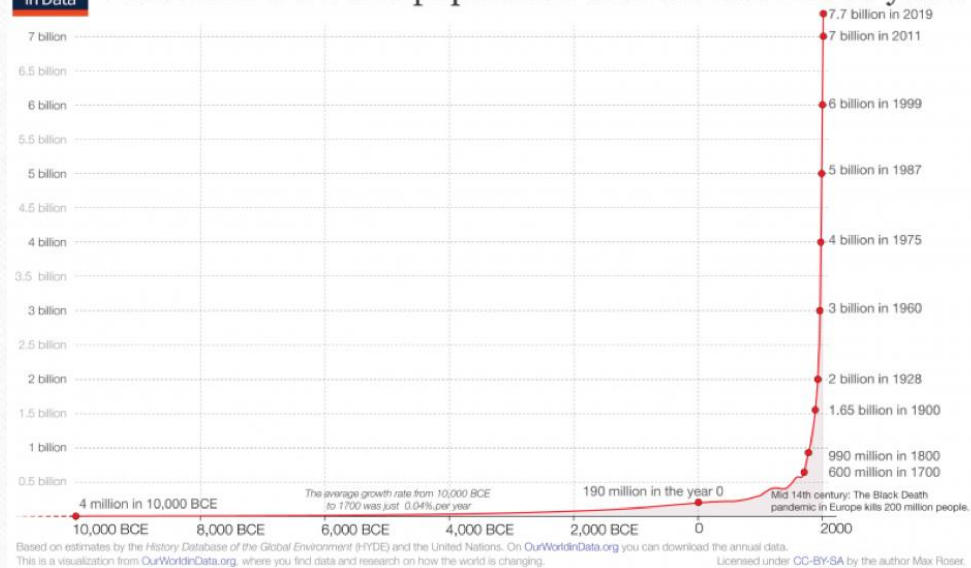
Figure 1. Population size and annual growth rate for the world: estimates, 1950-2020, and medium-variant projection with 95 per cent prediction intervals, 2020-2100

Data source: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *World Population Prospects 2019*.

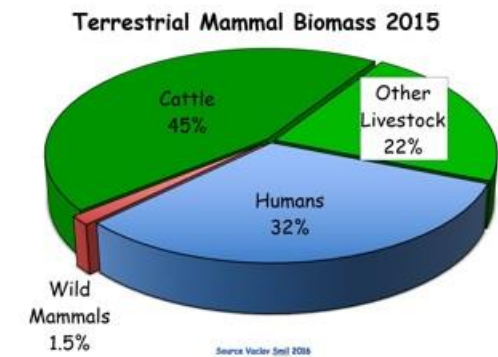
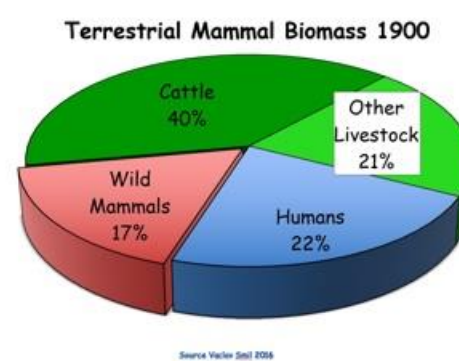
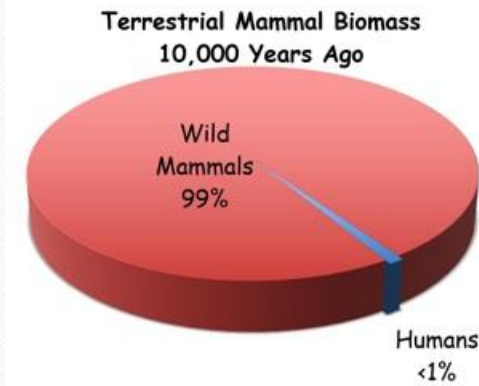
Our World in Data

The size of the world population over the last 12,000 years

Problémy neudržitelné populace

- změny klimatu
- znečištění životního prostředí, vyčerpání zdrojů
- nárůst odpadu
- **ztráta biodiverzity**, odlesňování, desertifikace
- **vymírání druhů**
(**druhov^á genocida**)

Problémy neudržitelné populace

- nedostatek pitné vody, jídla, hladomory, podvýživa
- výskyt pandemií, problémy se zajištěním zdravotní péče
- nárůst chudoby, zpomalení ekonomického růstu
- vynucená migrace, klimatičtí uprchlíci
- radikalismus, extremismus, války o zdroje
- překážka pro dosažení *Sustainable Development Goals*

Udržitelnost je možná

Ale vyžaduje udržitelnou velikost lidské populace. Bez udržitelného lidstva žádná šance na udržitelnost, udržitelný rozvoj, ani dosažení *Sustainable Development Goals*

Kořeny neudržitelnosti

Pět komponent populačního růstu lidstva

- (1) Pokles úmrtnosti
- (2) Populační moment (skupina mladých lidí vstupujících do reprodukčního poolu)
- (3) Chtěná plodnost
- (4) Nechtěná plodnost
- (5) Vynucená plodnost

Pokles úmrtnosti je žádoucí, jakékoliv iniciativa v opačném směru neetická a nepřijatelná.

Cílení na kořeny neudržitelnosti

Nechtěná plodnost a vynucená plodnost jsou řešeny:

- **Plánované rodičovství**

- dostupnost antikoncepce je nejdůležitější faktor v porodnosti dané země
- největší z úspěchů medicíny vedle objevu antibiotik a očkování

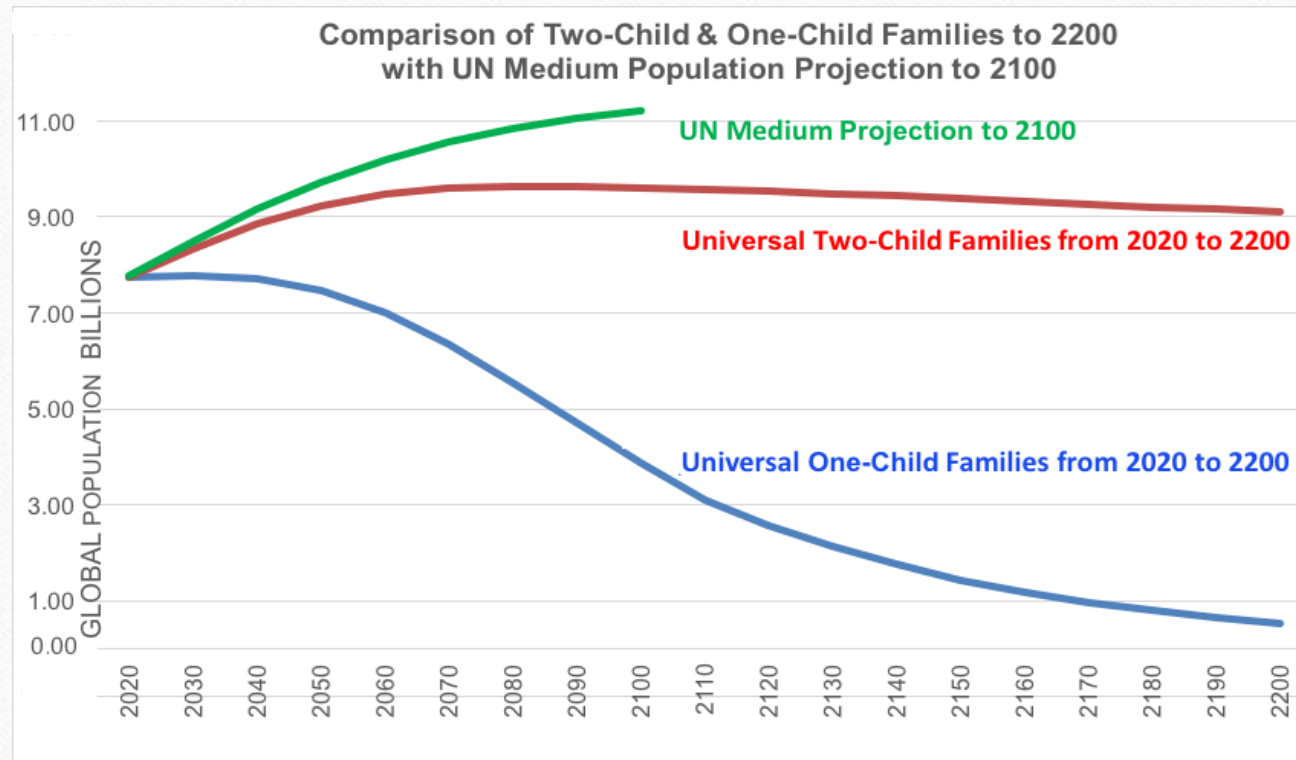
- **Edukace a emancipace**

- vzdělávání (dívek) a emancipace (žen) jedny z nejmocnějších sil na Zemi
- benefit pro dívky a ženy, populace, státy i jejich ekonomiky

Důležité z hlediska dosažení udržitelnosti, ale i samy o sobě (etické).

Cílení na kořeny neudržitelnosti

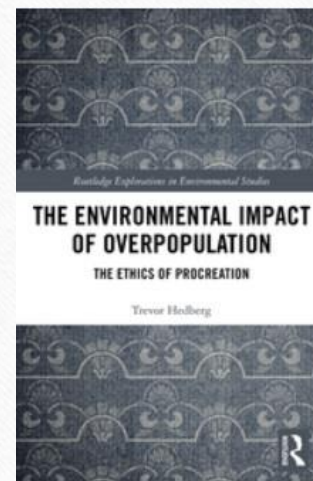
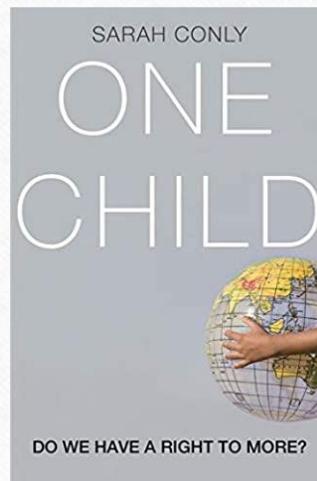
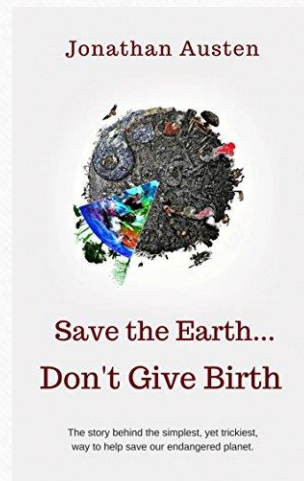
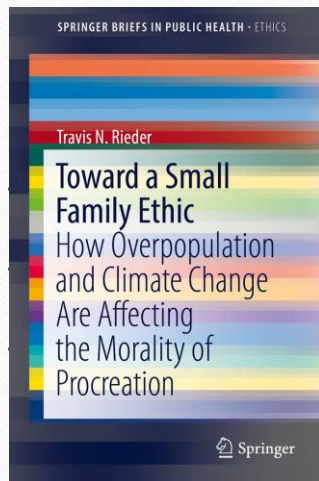
Populační moment a chtěná plodnost musí být rovněž řešeny. Proč? – Protože (Ferguson and Rimmer 2017)

Reprodukční etika

Reprodukční etika malých rodin

- ve filosofii rostoucí zájem o reprodukční a environmentální filosofii a etiku
- Philip Cafaro, Travis Rieder, Jonathan Austen, Sarah Conly, Trevor Hedberg a další
- **argumentování pro etiku malých rodin, ideálně jednoho (one-child ethics)**

Environmentální etika

Environmentální filosofie a etika

- další důležitá subdisciplína ve filosofii, propojení s reprodukční filosofií a etikou
- ilustrace následků, jaké má neudržitelná velikost lidstva pro biosféru a další druhy
- demonstrace skutečnosti, že **lidstvo není jediný druh na Zemi**, **ostatní druhy mají rovněž práva**
- demonstrace skutečnosti, že **další generace** mají rovněž práva...

... „*žít ve světě, kde mohou prospívat a vzkvétat*“

= nemožné v přelidněném světě s vyčerpanými přírodními zdroji, sužovaném klimatickými změnami

Environ- mentální vzdělání

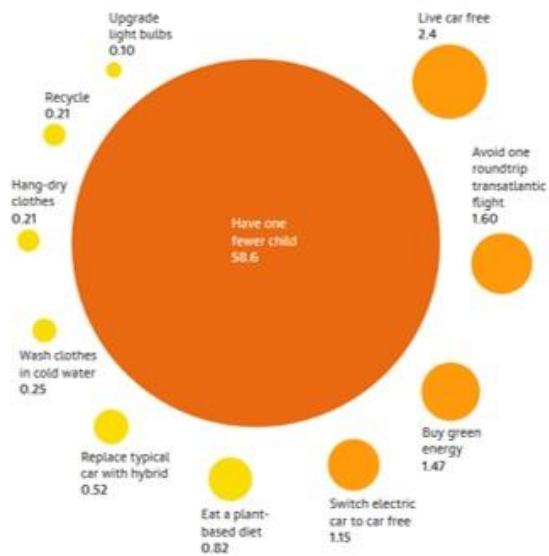
Want to fight climate change?

Have fewer children.

Next best actions are selling your car, avoiding flights and going vegetarian, according to study into true impacts of different green lifestyle choices.

Having one fewer child will save 58.6 tonnes of CO2-equivalent per year

Tonnes of CO2-equivalent per year for one person undertaking each action

Guardian graphic | Source: Wynes & Nicholas, Environmental Research Letters
The graphic shows how much CO2 can be saved through a range of different actions.

The figure was calculated by totting up the emissions of the child and all their descendants, then dividing this total by the parent's lifespan. Each parent was ascribed 50% of the child's emissions, 25% of their grandchildren's emissions and so on. Without this cumulative calculation, average emissions per person in the UK are currently 7 tonnes/year.

Další způsoby

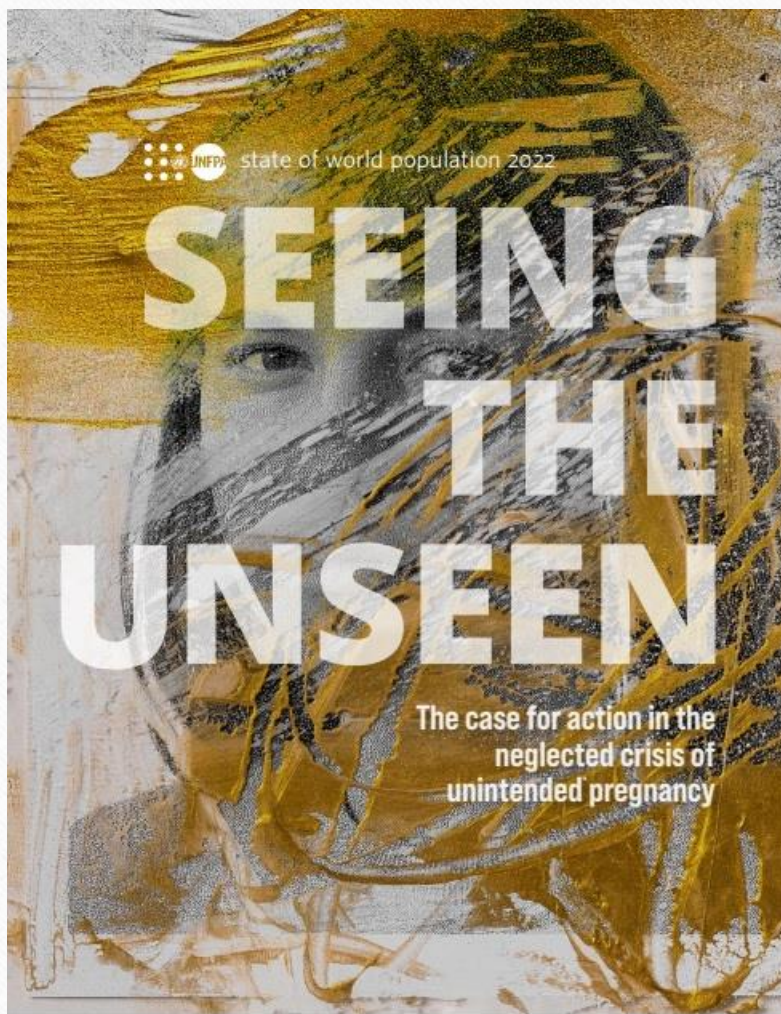
Prodlužování generací (lengthening generations)

= odklad těhotenství (například do třetí dekády života)

- **velmi efektivní** nástroj proti populačnímu momentu
- gynekologicky zdánlivě kontroverzní (těhotenské a porodní komplikace se zvyšují s věkem)
- ve skutečnosti **velmi etické** (riziková adolescentní těhotenství – Latinská Amerika, SSA)

Bezdětné ženy (child-free women)

- segment žen, které nikdy nechtějí být těhotné a mít děti, často stigmatizované
- absolutně legitimní nemít děti (**ženské právo, ne povinnost mít děti**) – rodičovství těžké, není pro každého
- **etické, ne sobecké** (v přelidněném světě)
- tyto ženy by neměly být stigmatizovány, ale **podpořeny ve své autonomii**

Další
způsoby

Závěr

Udržitelnost je možná a dosažitelná. Cestou k jejímu dosažení je cílení na čtyři kořeny populačního růstu.

- **(1) cílení na nechtěnou a vynucenou plodnost**
(úkol gynekologie, lidsko-právních organizací, atd. --- obecně přijímané a podporované)
- **(2) cílení na chtěnou plodnost a populační moment** (úkol reprodukční filosofie, etiky, environmentální výchovy)

Filosofie nadto může pomoci v boji s (arogantním) antropocentrickým pohledem na svět

→ posun k *„long-term thinking and thinking beyond individual lifespan (and our species)“*

